

СТАНДАРТ

за библиотечно - информационно обслужване

I. Общи положения

1. Този стандарт определя условия за дейност на обществените библиотеки и включва:

- а) показатели за регионалните, общинските и читалищните библиотеки.
- б) индикатори за измерване ефективността на библиотечната дейност в регионалните, общинските и читалищните библиотеки.
- в) показатели и индикатори за Националната библиотека "Св. св. Кирил и Методий".

2. Показателите и индикаторите въвеждат изискванията към характеристиките на определянето, функционирането, ползването и оценката на библиотечно-информационното обслужване в обществените библиотеки.

3. Целите на настоящия стандарт са:

- а) осигуряване правото на гражданите на равнопоставен и свободен достъп до библиотечно-информационно обслужване;
- б) осигуряване на минимум ресурси за библиотеките, за да могат да изпълняват функциите, определени в Закона за обществените библиотеки;
- в) измерване и оценка на количеството и качеството на библиотечно-информационното обслужване;
- г) съпоставимост на резултатите на българските библиотеки в международен аспект.

4. Министерството на културата:

- а) осъществява ежегодно мониторинг на изпълнението на стандарта чрез измерване на индикаторите с цел извършване на оценка и сравнителни анализи за ефективността на библиотечната дейност;
- б) на основата на извършените оценки и сравнителни анализи по т. 4. 1, изготвя доклад за период от 3 години за прилагането на стандарта. Докладът се представя на Националния съвет по библиотечно дело за даване на оценка по чл. 48, т. 6 от Закона за обществените библиотеки;
- в) актуализира стандарта на базата на резултатите от изпълнението за 3-годишния период и препоръките на Националния съвет по библиотечно дело.

II. Показатели за регионални, общински и читалищни библиотеки

5. Демографски условия за откриване на обществена библиотека.

5.1. Нова библиотека се открива в населени места с не по-малко от 1 000 жители.

5.2. Регионалните и общинските библиотеки при доказана необходимост могат да откриват филиали на всеки 10 000 жители, ако на територията, на която

осъществяват дейност, не функционира друга, покриваща условията на стандарта, обществена библиотека.

5.3. Труднодостъпни и населени места с по-малко от 500 жители, в които не функционира обществена библиотека, се обслужват чрез подвижни форми на библиотечно обслужване от съответната регионална библиотека.

5.4. В областните градове функциите на общински библиотеки по смисъла на чл. 33, ал. 1. от Закона за обществените библиотеки се изпълняват от съответните регионални библиотеки.

6. Квалифициран персонал.

6.1. За общини с население:

- а) до 5 000 жители, се осигурява минимум 1 щатна бройка на 1000 жители;
- б) над 5 000 жители, се осигурява минимум 1 щатна бройка на всеки 2 500 жители, при условията на нормална продължителност на работното време.

6.2. За регионалните библиотеки – се осигуряват, освен щатните бройки, посочени в т. 6. 1, допълнително 2 щатни бройки за изпълнение на функциите по чл. 27, ал. 1, т. 6 и т. 10 от Закона за обществените библиотеки.

6.3. За общински библиотеки – се осигурява, освен щатните бройки, посочени в т. 6.1 допълнително 1 щатна бройка за изпълнение на функциите по чл. 33, ал. 1, т. 5 от Закона за обществените библиотеки.

6.4. В случаите, когато са налице фактори, като: разположение на библиотеката в повече от една сграда, по-голям брой помещения и липса на функционални връзки между тях, числеността на персонала се определя, като се вземат предвид и конкретните условия и индикаторите по раздел III.

7. Работно време.

7.1. Работното време на библиотеката е времето, през което библиотеката е отворена за предоставяне на услуги за ползвателите.

7.2. Работното време се определя по начин, който да отговаря на нуждите на преимуществената част от жителите на населеното място.

7.3. Работното време се посочва в правилника за устройството и дейността на библиотеката, с начален и краен час, различаващи се от установените за страната.

7.4. Работното време се обявява на видно място на входа на библиотеката.

7.5. Работното време за ползватели за:

- а) регионални библиотеки, е не по-малко от 50 часа седмично;
- б) общински библиотеки, е не по-малко от 44 часа седмично;
- в) читалищни библиотеки за населени места, с население:
 - аа) до 1 000 жители е не по-малко от 20 часа седмично;
 - бб) над 1 000 жители е не по-малко от 40 часа седмично;

г) филиал на библиотека, се определя с правилника за устройството и дейността на библиотеката, към която е създаден.

8. Показатели за библиотечен фонд.

8.1. Обществената библиотека притежава минимум библиотечен фонд с обем 3 000 регистрационни библиотечни единици.

8.2. Комплектуването на нови непериодични библиотечни документи се извършва ритмично през цялата година. Броят на новите библиотечни документи, които трябва да се комплектуват през календарната година, трябва да нараства до 0,15 единици на жител за календарна година през първия 3-годишен период от влизане в сила на стандарта, с начална стойност 0,10 единици.

8.3. При откриване на нова библиотека през първите три години се набавят не по-малко от 2 библиотечни документа на жител.

8.4. Справочните издания трябва да съставляват не по-малко от 10% от новонабавените библиотечни документи.

8.5. Всяка библиотека осигурява годишен абонамент за периодични издания както следва:

- а) в населено място с население до 1 000 жители - не по-малко от 3 заглавия;
- б) в населено място с население до 10 000 жители – не по-малко от 10 заглавия;
- в) в населено място с население над 10 000 жители – не по-малко от 10 заглавия на всеки 10 000 жители.

9. Минимум материална и техническа осигуреност.

9.1. Броят на компютъризираните работни места (ккм), свързани с Интернет за ползватели, се определя в зависимост от броя на жителите на населеното място:

- а) до 1 000 жители – 1 ккм;
- б) от 1 000 до 5 000 жители – минимум 3 ккм;
- в) от 5 000 до 10 000 жители – минимум 5 ккм;
- г) от 10 000 до 30 000 жители – минимум 8 ккм;
- д) над 30 000 жители – по 0,3 ккм на 1 000 жители.

9.2. Места за ползватели:

- а) за населени места до 1 000 жители – не по-малко от 5 места;
- б) за населени места от 1 000 до 10 000 жители – не по-малко от 20 места;
- в) за населени места с население над 10 000 жители – не по-малко от 30 места.

9.3. Площта на едно място за ползвател е 4 кв.м.

9.4. Площта за едно компютърно работно място е минимум 3 кв.м.

9.5. Осигурен минимален брой компютърни работни места за библиотечния персонал:

- а) читалищни библиотеки - 1 крм за всяка щатна бройка при нормална продължителност на работното време;
- б) общински библиотеки – 1 крм за всяка щатна бройка при нормална продължителност на работното време;
- в) регионални библиотеки – 1 крм за всяка щатна бройка при нормална продължителност на работното време;

10. Минимум библиотечни услуги.

10.1. Основни библиотечни услуги:

- а) ползване на библиотечни документи на място в библиотеката и заемането им за ползването им у дома.
- б) свободен достъп до не по-малко от 60% от библиотечния фонд.
- в) предоставянето на вербална библиографска и фактографска информация, с оказване на експертна помощ и консултации при използване на библиотеката и търсенето на информация.
- г) достъп до собствени традиционни и електронни бази данни и интернет достъп за образователни, социални и научни цели.

10.2. Във връзка с основните библиотечни услуги по 10.1 обществените библиотеки предоставят:

- а) обучение на ползвателите за ползване на библиотеката и библиотечно-информационните услуги, на съвременните информационни технологии и Интернет;
- б) достъп до културни и образователни събития и други дейности, организирани от библиотеката.

III. Индикатори за измерване ефективността на библиотечната дейност в регионалните, общинските и читалищните библиотеки

11. Индикаторите за измерване ефективността на библиотечната дейност в регионалните, общинските и читалищните библиотеки са:

- а) обхватност на населението за ползватели на библиотеката;
- б) книгоосигуреност на жител;
- в) брой посещения (виртуални и физически) в библиотеката на жител, включително без да са абонати на библиотеката, на организирани културни събития, обучения и други инициативи;
- г) брой заемания на жител;
- д) обръщаемост;
- е) читаемост;
- ж) процент удовлетворени читателски търсения и процент откази;
- з) брой културни и други библиотечни събития за година;
- и) брой участия на персонала в квалификационни форми за година;
- й) брой участия в регионални, национални и международни проекти за година;
- к) брой ползватели обслужвани от щатен библиотекар.

IV. Показатели и индикатори за Националната библиотека” Св. Св. Кирил и Методий”

12. Изграждане на колекциите.

12.1. Показатели:

- а) набавени библиотечни документи *от 50 000 -55 000 броя библиотечни документи годишно*
- б) абонамент на периодични издания *от 2 000 до 2 500 броя заглавия годишно*

12.2. Индикатори:

- а) брой придобити документи в Архив на българската книжнина - *100% от получените по депозит документи;*
- б) брой придобити документи в специалните колекции - *до 200 документа годишно*
- в) процент от фонда на придобити периодични издания - *от 12 до 14% в регистрационни единици;*
- г) процент на новите записи в националната библиография - *100% от получените по депозит документи;*

13. Каталогизация.

3.1. Показатели:

- а) брой записи в библиографските бази данни - *от 22 000 до 30 000 броя записи годишно*

13.2. Индикатори:

- а) средното време за обработка на документи в базите данни - *от 30 до 50 мин. на документ*
- б) средното време за аналитична обработка на документите в базите - *от 20 до 30 мин. на статия*

14. Достъп.

14.1. Показатели:

- а) Регистрирани читатели - *до 12 000 броя годишно*
- б) Работното време на Национална библиотека – *не по-малко от 55 часа седмично;*

14.2. Индикатори

- а) посещения и процент на виртуални посещения - *до 300 000 броя , от които 50 % виртуални посещения*

15. Използване.

15.1. Показатели

- а) ползвани (заети) библиотечни документи, вкл. междубиблиотечно заемане - *до 350 000 регистрационни единици годишно;*

15.2. Индикатори

- а) процент откази - *до 1 % от заетите библиотечни документи;*

16. Дигитализация.

16.1. Показатели.

- а) дигитализирани копия - *от 45 000 до 50 000 броя копия годишно*

16.2. Индикатори.

- а) брой на заглавията на дигитализирани документи на 1000 заглавия в определените специални колекции, обекти на книжовното наследство - *от 1,3 до 1,5 броя*

17. Услуги.

17.1. Показатели

- а) брой информационни продукти (справки и др.) - *от 140- 160 продукта годишно*
- б) брой информационни услуги - *8 500 броя годишно;*
- в) брой информационни единици, в т. ч. и информационните услуги - *от 7000 до 8 000 информационни единици;*

17.2. Индикатори.

- а) време за изпълнение на информационна услуга - *от 1 до 10 часа за информационна услуга*

18. Опазване.

18.1. Показатели

- а) реставрирани и консервирани библиотечни документи -*1 специалист- реставратор- 1 700 листа годишно;*

18.2. Индикатори.

- а) процент материали, които се нуждаят от опазване - *до 0,3% ежегодно, от определения за опазване фонд;*
- б) процент на документи, съхранявани в подходящи условия -- *до 1% от фонда годишно*

19. Управление.

19.1. Показатели:

- а) изложби и друга културна дейност - *до 60 броя годишно;*

19.2. Индикатори.

- а) промоциране на културното наследство -- *от 10 до 15 мерки (изложби, печатни и електронни издания; представяне в уебсайтове, представяния в медии, кампании и др.)*
- б) предприети мерки, вкл. дигитализиране за запазване на националното наследство - *консервиране и реставриране;*
- усъвършенстване на условията за правилно съхраняване;
- функциониране на дигитална библиотека и др.
- в) национални и международни ангажименти на библиотеката
- участие в международни организации;
- участие в национални и международни проекти и програми;
- двустранно и многостранно международно сътрудничество.

20. Научна дейност.

20.1. Показатели:

- а) научна дейност - *до 40 бр. научни изследвания годишно*

20.2. Индикатори:

- а) брой издадени научни и научно - приложни издания и публикации - *от 40 до 50 броя публикации годишно*

21. Издания.

21.1. Индикатор - до 20 броя издания годишно

22. Потенциал за развитие.

22.1. Индикатори:

- а) брой на часовете за обучение на персонала - минимум 8 часа, максимум 20 часа на служител годишно;
- б) процент от персонала, ангажиран в националното и международното сътрудничество и в проекти - от 20 до 25%;
- в) процент от персонала, зает с научна и научно-приложна дейност - до 12 %;
- г) процент на приходите на библиотеката, получени от услуги - от 55 до 60 %;
- д) ангажименти и сътрудничество в рамките на националната мрежа - основен ангажимент по смисъла на чл. 42, ал. 1-5 от Закона за обществените библиотеки.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този стандарт:

- 1. „показатели” са количествените характеристики на минималните изисквания за набавени библиотечни документи, персонал, компютърни работни места, места за ползватели и др.;
- 2. „индикатори” са съотношенията, измерващи ефективността от вложените ресурси и получените резултати;
- 3. „подвижни форми на библиотечно обслужване” са мобилните форми за предоставянето на част от библиотечния фонд за ползване чрез библиобуси или по друг начин в населени места, в които няма библиотеки или техни филиали.
- 4. „издания” са книги, аудиовизуални материали, електронни публикации и други формати;
- 5. „нормална продължителност на работното време” е понятието, определено съгласно чл. 136, ал. 3 от Кодекса на труда.
- 6. „обръщаемост” е индикаторът, който показва динамиката на библиотечния фонд (брой заети библиотечни документи, разделен на размера на библиотечния фонд);
- 7. „читаемост” е индикаторът, който показва колко броя библиотечни документи е използвал един читател;

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. (1) Функциониращи библиотеки, които към влизането в сила на настоящия стандарт не отговарят на показателя по т. 5. 1, запазват дейността си.

(2) Библиотеките по ал. 1 са длъжни да приведат дейността си с изискванията на настоящия стандарт в 3-годишен срок от влизането му в сила.

(3) Данните за изпълнение на показателя по точка 5. 1 са данните, предоставени от Националния статистически институт.

§ 3. Стандартът за библиотечно-информационно обслужване се прилага съобразно параметрите на Закона за държавния бюджет на Република България за съответната финансова година.

§ 4. Настоящият стандарт влиза в сила и става задължителен от датата на утвърждаването му със заповед на министъра на културата.